

Tractatus De Censuris Romano Pontifici Reservatis

Ugolinus, Bartholomaeus

Venetijs, 1609

De excommunicatione lata contra auocantes causas spirituales, eisque annexas a iudicibus Romanæ Curiaë, & impediens quacunq; ratione earum cursum, necnon litterarum Apostolicarum executionem. Cap. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61365)

na sit, iam ad tertiam regulam veniamus.

3 In excommunicationem hanc quoque incidunt, qui eisdem modis impediunt, ne impetratis gratiis, litterisve utantur, ut habetur in versic. Seu impetratis utantur. Quare si Episcopus admittere ad ordines spurium noller, qui dispensationem a Sede Apostolica impetrauit, in excommunicationem hanc incidet, modo aliud non adsit, quod ipsum inhabilem reddat. In eandem poenam incidet, si beneficium primum vacans in sua diœcesi ab aliquo impetratum ei non conferat, vel certum a Romano Pontifice collatum ubi est, in possessionem eius mittere nolit, vel gratiam alicui factam admittere renuat. Episcopi ergo, & alii iudices cauti in his sint, & de hac regula satis, iam postremam aggrediamur.

4 In excommunicationem hanc demum incidunt, qui præsumunt retinere prædictas gratias, litterasve impetratas aut apud se, aut apud publicos scribas seu tabelliones, seu alios, ut habetur in versic. Vel eas apud se, vel notarios. Sed de hoc capite satis, ad aliud transeamus.

De excommunicatione lata contra auocantes causas spirituales, eisque annexas a iudicibus Romana Curia, & impediētes quacunque ratione earum cursum, necnon litterarum Apostolicarum executionem.

Cap. XIV.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui per se, vel alios auctoritate propria, ac de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apostolicarum pre-textu, beneficiales, ac decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commissarijs nostris, alijsque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illarumve cursum, & audientiam, ac personas, capitula, conventus, collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se ad illa-

rum

rum cognitionem tanquam iudices interponunt. Quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas. & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, a censuris, & pœnis in illis contentis absolui per statutum, vel alias compellunt. Vel executionem litterarum Apostolicarum, seu executorialium processuum, decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel alia

rum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos, ut dicunt supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitime prosequantur, etiam si talia committentes fuerint Præsidentes Cancellariorum, Consiliorum, Parliamentorum, Cancellarii, Vicecancellarii, Consiliiarii, Ordinarii, uel extraordinarii quorumcunque principum secularium, etiam si Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate: aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarii, seu Vicarij fuerint.

S V M M A.

- 1 Spirituales cause quoniam sint.
2 Spirituales cause annexæ quoniam sint.

Caput hoc in tres partes dividitur, quarum secunda incipit ibi, quivē partes. Tertia ibi, Vel executionem. Et quoniam in hoc capite agitur de causis spiritualibus, eisve annexis, ob eam rem causæ spirituales quoniam sint, necnon ipsis annexæ explicemus.

- 1 Causæ spirituales igitur sunt causæ, quæ coram iudice Ecclesiastico tractari debent. Hæc autem sunt primo causæ sacramentorum omnium, nam ipsæ a iudicibus Ecclesiasticis tractari debent, ut de matrimonio asserit Tridē. Synod. cano. 12. sess. 24. & Viu. in sua Sylua, opin. 1057. numer. 3. Item causæ decimarum, necnon beneficiorum, ut habetur in Bulla, & ob id ius conferendi eā, & ad ipsā eligendi, præsentandi, instituendique, ut declaravit Nauarr. in Rubr. de iudi. num. 29. & num. 30. & facit Clement. dispendiosam. de iudi. Item censuræ Ecclesiasticæ, nam causæ spirituales sunt earum rerum, quæ aut diuinitus, & super naturaliter a Christo Domino instituta sunt, ut sacramenta, aut ab Ecclesia potestate ipsi diuinitus tradita, uel ordinis, vel iurisdictionis sint. Quare, siue cæ, siue

quæ ad ordines spectent, siue quæ ad iurisdictionem Ecclesiasticam, spirituales causæ dicuntur, ut tenet Nauarr. ibidem, & Abba. in capitul. at si clerici. de iudic. numero 20.

- 2 Annexæ uero spiritualibus sunt causæ iurispatronatus, ut asseruit Abba. in Rubr. de iudi. numer. 4. uersicu. An autem sit dare iudicium mixtum, & in capitu. quantum, not. 1. eod. & sequitur eum ibi Felin. ubi hoc disputauit. Hoc præmissio iam re ipsam aggrediamur. Et quoniam prima pars huius Capitis tria dicta primaria continet, ob eam rem tres regulas ponemus, id quod in sequ. præstabitur.

S V M M A.

- 1 Auocantes causas spirituales, eisve annexas a Iudicibus Romanæ Curie in excommunicationem incidunt, quæ excommunicationis, quousque pateat, declaratur.

S. Tres regulas de materia proposita ponendas nobis proposuimus, iam ergo primam ponamus.

- 1 In excommunicationem hæc igitur incidunt primo, qui auocant causas spirituales eisve annexas ab Auditoribus, & iudicibus Ecclesiasticis Romanæ Curie, ut habetur in initio huius Capitis.

Que

Quæ excommunicatio quoscūque afficit, qui eas causas auocāt, ob dictiones illas Omnes, & singulos, quæ dictiones neminem excludunt, argu. l. Iulianus. ff. de leg. 3. Quare vel sint personæ Ecclesiasticæ, vt Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarii, seu Vicarij, vel seculares, vt Præsidentes Cancellariorum, Consiliorum, Parliamentorum; vel Cancellarij, Vicecancellarij, Consiliarij, Ordinarij, vel Extraordinarij quorumcūque Principum secularium, vel Imperator, Rex, Dux sit, aliæ dignitate præfulgeat, & ad summam, qui auctoritatem quasi habeant, id faciunt, & publicæ personæ sunt; nam de his agi potissimum hic videtur, in excommunicationem hanc incident, si huiusmodi causas, vt diximus, auocauerint, vt habetur in fine huius Capituli. ver. Etiam si talia committentes; nam clausula in fine posita refertur ad omnia antecedentia. argu. c. secundo. de appell. & ibi not.

Item afficit excommunicatio hæc, vel per se, vel per alios eas causas auocent, vt habetur in versic. Qui per se, vel alios, vt pote mandando alicui, vt has causas auocet.

Tertiò afficit excommunicatio hæc, etiam si prætextu exemptionum vel aliarum gratiarum, & litterarum Apostolicarum se id facere dicant ob versic. Quorumcūque exemptionum.

Quartò afficit excommunicatio hæc, quascunque spirituales causas, spiritualibusve annexas auocent, vt pote vel sint causas beneficiorum, vel decimarum, vel sacramentorum, vel iurispatronatus, & huiusmodi, ob versic. Beneficiales, & cæ.

Quinto afficit excommunicatio hæc, a quibusuis iudicibus Ecclesiasticis Romanæ curiæ eas causas auocent, utpote uel ab Auditoribus, uel a Commissariis, & aliis huiusmodi iudicibus, ob versic. Ab Auditoribus.

Sexto afficit excommunicatio hæc, quacunque ratione eas auocent, utpote uel dolo, uel metu, exempli gratia metum iniiciendo, uel mortis, uel carceris, vel priuationis bonorum, uel per statutum, uel per mandatum, nam Bulla simpliciter excommunicat auocantes, nec modum præscribit, ergo nec nos præscribere debemus. argu. l. de pretio. ff. de publ. in rem act.

Septimo afficit excommunicatio hæc, uel auocent causas antequam ad dictos iudices delatæ sint, quod sensit Nauar. in Rubrica de iud. num. 68. versicul. Qua ratione, & num. 69. ergo multo magis, ubi iam delatæ sunt. Hi omnes ergo causas huiusmodi auocando in pœnam hanc incident, iam qui pœnam hanc euadunt, explicemus.

Primum in excommunicationem hanc non incidit, qui de iure ipsos

ipfos auocat, ut pote de licentia Romani Pontificis, vel legitima alia ratione, nam Bulla excommunicat solum eos, qui auocant auctoritate propria, ac de facto, ut dicitur in Bulla in versiculo. Auctoritate propria, ac de facto.

Item penam hanc effugit, ubi causas non spirituales auocat, nam Bulla excommunicat solum auocantes causas spirituales, ut videmus, ergo secus si alias. argum. nonne de præsumpt. & licum prætor. ff. de iudi. contra hunc tamen facit excommunicatio superioris capitis.

Tertio in excommunicationem hanc non incidit, qui auocat eas a iudicibus, qui non sunt Romane Curie, nam Bulla loquitur de iis, qui sunt Romane Curie, ut ob uersicu. Ab Auditoribus, & Commissariis nostris. Nec repugnant uerba illa. Aliisque iudicibus Ecclesiasticis, quasi comprehendat auocantes etiam prædictas causas a iudicibus alterius Curie a Romana, nam hoc uerum non est, dicitur enim illa. Aliis, est relatiua similitum, at iudices antecedentes nominati Apostolicæ Sedis iudices sunt, ergo uerba illa eos significare debent, nam Apostolica sedes præter Auditores, & Commissarios, iudices alios habet, ut per se constat.

Postremo penam hanc effugit, qui eas auocare conatus est, sed non auocat ipse, nam Bulla excommu-

coliq

municat eos, qui auocant, ergo uerba cum effectu intelligenda sunt. arg. ff. de hæc uerba. ff. quod quisqu. iur. non igitur fat est, ut a uocare conentur, nisi re ipsa auocent, sed de regula hac satis, ad alteram ueniamus, quod in sequ. faciemus.

- 1 Impedientes, ne spirituales cause coram Iudicibus Romane Curie agantur, in excommunicationem incurrunt, que excommunicatio, quousque pateat declaratur.
- 2 Interponentes se in causis, que aguntur coram Iudicibus Romane Curie, tanquam iudices, in excommunicationem incurrunt.

Secunda regulla proponenda hæc est. In excommunicationem

- 1 hanc quoque incidunt, qui impediunt, ne dicta causa spirituales peragatur, exempli gratia aut iudices, aut ipsas partes, aut procuratores, Aduocatosue impedendo, ut habetur in uersu. Harum uer. carsum.

Quæ excommunicatio afficit quicumque sint, qui impediuntur, siue personæ, siue Capitula, siue conuentus, collegiaue, ut habetur in uersu. Ac personas, id est siue impediuntur

pediantur singulares personæ, siue Vniuersitates.

Postremo afficit excommunicatione hæc in omnibus casibus, quos in antecedenti regula posuimus, etenim & eisdem modis coarctatur, atque ob id de regula hæc satis, iam tertiam aggrediamur.

Tertia regula igitur hæc est.

In excommunicationem hanc quoque incidunt qui in prædictarum causarum cognitionibus se interponunt tanquam iudices, ut habetur in versu. Ac se ad illarum cognitionem, quæ regula eisdem modis, quibus superior declaratur. Quare si a Romano Pontifice id ipsis mandaretur, in excommunicationem hanc non inciderent, sicut nec etiam si tanquam procurator, aduocatusve intercederet; sed de priori hac parte satis, ad alteram veniamus.

Vers. Quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à

cenfuris, & pœnis in illis contentis absolui per statutum, vel alias compellunt.

S. V. M. M. A.

- 1 Compellentes actorem, reumve, qui coram iudicibus Romana Curia spirituales causas commiserunt, ut reuocent acta facta, in excommunicationem incidunt, quæ excommunicatione, quousque pateat, declaratur.
- 2 Compellentes actorem, reumve, ut consentiant, faciantve, ut a cenfuris, pœnisve absoluantur ij, contra quos emanarunt a iudicibus Romana Curia, in excommunicationem incidunt, quæ excommunicatione, quousque pateat declaratur.

IN hac parte duæ causæ referuntur, quamobrem quis in excommunicationem hanc incidit. Quare duas regulas ponamus.

In excommunicationem hanc igitur quoque incidunt prædicti antea, & sic publicæ personæ, & qui iudices alias sunt, & iurisdictionem habent, de his enim potissimum hic agitur, qui compellunt partes actrices, scilicet, vel actorem, vel reum, vel utrunq. (quæ spirituales causas committi in Romana Curia fecerunt, & faciunt) ut reuocent aut citationes, aut inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, ut habetur

Y in

in initio Versi. Quive partes.

Quæ excommunicatio amplifi-
catur, ac declaratur, vt superior.
Quare qui vel per statutum com-
pellit, vel per decretum, vel per
mandatum, in excommunicatiō-
nem hanc incidet, ob versicu. Per
statutum, vel alias compellunt. Et
sic vel per metum.

Item, vel tanquam iudices id
faciant, vel tanquam priuatæ per-
sonæ, cum ob cit. versicu. Vel alias
compellunt, tum ob verba illa au-
thoritate propria, ac de factio, posi-
ta in initio huius Capituli, sed de
regula hæc satis, iam alteram po-
namus.

In excommunicationem hanc
quoque incidunt, qui eadem ra-
tione compellunt eosdem scilicet
actorem, reumue, vel vtrunque,
vt faciant, vel consentiant, vt ij a
censuris, & pœnis in illis inhibi-
tionibus contentis absoluantur,
contra quos tales inhibitiones
emanarunt, vt habetur in versicu.
Et ad faciendum. per similes quo-
que excommunicatio habetur in
c. vnic. de iis, quæ vi metusue cau-
sa fiunt, nam & ibi in excommu-
nicationem incidunt, qui compel-
lunt iudicem absoluerè quem a se
excommunicatum ab excommu-
nicatione.

Hæc autem excommunicatio
declaratur, vt superior.

Item afficit excommunicatio
hæc, vel iniuste fuerint excommu-
nicati. argum. cit. c. vnic. iun. & Cl.
etenim nec Bulla distinguit an iu-

ste, iniusteue censuris irretiti sint,
ergo nec nos distinguere debe-
mus. arg. l. de pretio. ff. de publ. in
rem a. &

Tertio afficit excommunica-
tio hæc, vel compellant, eas censu-
ras reuocare, vel consentire, vt re-
uocentur, ob cit. cap. vnic. ob ead-
dem rationes, aliud est enim reuo-
care, vt declarauimus in Tracta-
tu nostro de Censuris cap. 4. num.
5. Tab. 1.

Excipitur tamen, vbi non acri-
ces partes compellunt, sed ipsos
iudices, qui illas tulerunt, nam
Bulla solum de compellentibus
astrictes partes agit, ergo secus si
iudices, inclusio enim unius alte-
rius exclusio est. argument. ca-
pit. nonne. de præsumpt. & l. cum
prætor. ff. de iudi. incident tamen
in excommunicationem eius cit.
c. vnic. de iis, quæ vi metusue cau-
sa fiunt.

Item excipitur, vt in excommu-
nicationem hanc non incidant,
vbi per viam iuris id faciunt, non
enim compellere, & vim facere is
dicitur, qui iudice auctore ali-
quid facit. argument. l. iuste possi-
det. ff. de acq. poss. & l. 3. §. 1. ff. de
eo, quod met. cau.

Postremo excipitur, vbi præ-
cibus, pecuniaue astrictes partes
compellunt, vt absoluantur præ-
dicti, nam neque in hoc casu
compellere proprie quis dicitur,
aut vim facere. argument. l. fin.
ff. de iis, qui facere testamen. pro-
hibend. Sed iam ad postremam
par-

partem huius Capituli transeamus.

Verf. Vel executionem litterarum Apostolicarum, seu executorialium processuum, decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum; seu etiam donec ipsi ad nos informandos, vt dicunt, supplicauerint, aut supplicare fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitime prosequantur.

S. V. M. M. A.
 Executiones litterarum Apostolicarum, decretorumve impediunt, quæ excommunicationem incidunt, quæ excommunicatio, quousque patet, declaratur.

2 *Fauorem, consiliumve præstantes ijs, qui impediunt executionem prædictorum, in excommunicationem incidunt.*

In hac parte duo hominum genera excommunicantur, ac propterea duas regulas ponamus.

In excommunicationem hanc igitur quoque incidunt prædicti in antecedentibus scilicet in iurisdictionem habentes alias, de his enim in primis hic agitur qui quomodocunque executionem litterarum Apostolicarum, seu executorialium processuum, decretorum prædictorum in dictis spiritualibus causis quomodolibet impediunt, vt habetur in initio verfic. quæ regula, vt superior, declaratur.

Secundo afficit excommunicatio hæc, quocunque modo impediunt ob verbum illud Quomodolibet. Quare vel publicari eas non permittant, vel referri, vel legi, vel executioni mandati, in excommunicationem hanc incidunt.

Tertio afficit excommunicatio hæc vel executiones has impediunt hoc nomine, asserendo se id facere, ne violentia aliqua fiat, ob verf. Prætextu violentiæ prohibendæ. Si ergo affirmarent se ob id prohibuisse, quoniam si executio illa facta esset, ad arma vetum esset, non idcirco penam hanc euadent.

Quatto in excommunicationem hanc

Y 2 hanc

hanc incidit executiones has impediens, esto asserant præfessiones alias, ob ver. Vel aliarum præfessionū, vt pote vel quia inquit se in ea re ius aliquod habere, vel alium, & ob id nolle sibi, alteri ve præiudicium fieri, vel quia inquit, per eas executiones sibi, suoque regno damnum, iniuriam que inferri.

Quinto afficit excommunicatio non solum vbi per se, verum etiam & vbi per alium quis impedit, ob verba in initio Capituli posita, quæ & per alium facientem comprehendunt, verba enim in principio posita ad omnia sequentia referuntur, ita Ias in l. et si per ceperit. §. filius. nu. 20. ff. de liber. & posthu. Id quod locum habet, vel suo nomine gestum ratum habuerit, vt dixit Nauarr. in consi. 37. de sent. excom.

Postremo excommunicatio hæc afficit vel asserant se velle prius supplicare, vel supplicari facere Romanum Pontificem, quæ illum de hac re informet, & edoceant, ob verfic. Seu etiam donec ipsi.

Excipitur tamen primo, vbi de licentia Romani Pontificis expressa id facerent: Secus autem, vbi sciret Principem aliquem has litteras morari, & rareret, tunc enim cum ipso dispensare non videtur, & consentire, vt colligitur in tertia parte Bullæ ex capitu. 4. versicu. Quin etiam per huiusmodi absolutionem, id quod notan-

dum est ob dubitationes, & difficultates quasdam, quas nonnulli mouebant.

Secundo excipitur, vbi supplicare se velle dicerent Romanum Pontificem ad eum informandum, & supplicationem coram eodem legitime prosequerentur, vt habetur in versic. Quare Principes, vbi aut Episcopatus, aut alia dignitates Ecclesiasticæ, beneficiæ ijs, quibus nollent in suis regnis, collata sunt, non ipsos excludere, sed coram Romano Pontifice causas, quæ ob rem eos non recipiant, exponere debent.

Tertio excipitur, vbi ob Bullæ huius inscitiam quis hoc faceret. argum. capit. Apostolicæ. de cler. excom. min. & cap. fin. de constit. libro 6. & inscitia eius Bullæ non apud paucos est, nam a paucis scitur, esto iuris periti sint, & idcirco ignorantia potest adesse. Animaduertant igitur in hoc Princeps terrarum.

In excommunicationem hanc quoque incidunt, qui ad impediendas huiusmodi executiones suum fauorem, consilium, assensumve præstant, vt habetur in versicul. Vel suum ad id fauorem. Quare, si dum quis petit executiones huiusmodi fieri, aliquis impediatur, quominus fiant, & iudex, qui potest hoc prohibere, non prohibet, in excommunicationem hanc incidet, nam hic fauere dicitur. argum. capitul. quantæ. de sentent. excommun. Si icidem scit pro:

prohibentem) suis militibus uti, tantūdem, ubi assentitur. Qui de- mum hortatur, suadet, incitat, ut quis has executiones impediatur, in excommunicationem hanc ob suum consilium incidet. Haec regula omnes, ut superiores, declatantur. Sed de hoc Capite satis, ad aliud veniamus.

De excommunicatione lata contra vel tra- hentes quacunque ratione personas Ec- clesiasticas ad laicorum tribunal, vel fa- cientes Statuta contra libertatem Ec- clesiasticam, contra iura, a postoli- cae sedis, & quacunque Ecclesia- rum, vel ipsis uentes.

Cap. X. V.

Quive ex eorum præten- so officio, vel ad instan- tiam partis, aut alio- rum quorumcunque per- sonas Ecclesiasticas, Ca- pitula, Conventus, Col- legia Ecclesiarum qua- rumcunque coram se, ad suum tribunal, au- dientiam, Cancellari- am, Consilium, vel Parliamentum, præter Iuris canonici disposi- tionem, trahunt, vel tra- hi faciunt, vel procurant,

directè, vel indirectè quovis quæsito colo- re. Necnon qui statuta, ordinationes, con- stitutiones, præeminen- tias, seu quævis alia decreta in genere, vel in specie, ex quavis cau- sa, & quovis quæs- ito colore, ac etiam prætextu cuiusvis con- suetudinis, aut privi- legii, vel alias quomo- dolibet fecerint ordi- nauerint, publicaue- rint. Vel factis, & or- dinatis usi fuerint, unde libertas Ecclesiasti- ca tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias quovis modo restringitur. Seu nostris, & dictæ sedis, & quorum- cunque Ecclesiarum iuri- bus quomodolibet direc- tè, vel indirectè, tacite, vel expresse prejudicatur.

S V M M A.

- 1 Personæ Ecclesiasticæ quænam sint.
- 2 Capitula, Conuentus, et Collegia Ecclesiastica quid sint.

IN hoc capite, & in reliquis sequentibus excommunicantur, qui libertatem Ecclesiasticam offendunt, & ob id explicandum esset, quid libertas Ecclesiastica sit, & multa alia ad rem hanc pertinentia, sed quoniam commodius hæc aguntur in secunda parte huius Capituli, dividitur enim in duas partes, quarum secunda incipit ibi. Necnon qui statuta, ob eam rem hic tantum quatuor præmittimus. Primum, in quo offendens quis libertatem Ecclesiasticam in prima parte huius Capituli, in excommunicationem hanc incidat. Deinde, quænam sint personæ Ecclesiasticæ. Tertio, quid Capitula, Conuentus, & Collegia. Postremo contra quas personæ excommunicatio hæc fertur.

Quoad primum igitur excommunicatur hic, qui in hoc libertatem Ecclesiasticam offendit vocando, & trahendo ad iudicem secularem personam Ecclesiasticam, nam Ecclesiasticæ personæ privilegium hoc habet, ut coram Ecclesiastico iudice conveniant, ut habetur in capitul. si diligenti. de for. compet. & ut id plu-

ribusegit Diaz in sua Prædic. crimin. capit. 62. De offendentibus igitur privilegium hoc hic agitur.

Item Quoad secundum autem personæ Ecclesiasticæ sunt etiam, quæ aut per ordinis susceptionem, aut per religionis alicuius approbationem ingressum præcipuo quodam modo ad seruiendum Deo se dicarunt. argumen. capit. duo sunt generæ. 9. q. 3. hi autem sunt clerici, nec non religiosi, ut diximus supra cap. 11. Vel novitii sint. argumen. capit. religioso. S. si. de sent. excom. lib. 6. Nec non equites, qui militiam sub regula aliqua professi sunt, cuiusmodi sunt equites S. Ioannis, qui Melitæni dicuntur, & de Alcantara, & Calatrava, namque religiosi sunt, & privilegium fori habent, ut afferunt Navarr. in Tractatu de Reditib. Eccl. q. 3. mon. 27. cum seq.

2 Quoad tertium Capitula, Conuentus, & Collegia Ecclesiastica, quæ nomine idem significant, nil aliud sunt, quam corpora quædam ex pluribus singularibus constantia, vno nomine comprehensa. argumen. l. rerum mixtura. S. tria. ff. de vsuca. quæ corpora secundum locorum consuetudinem varie nominantur, nam aliquando corpora huiusmodi dicuntur Collegia, cuiusmodi dicitur Collegium Iesuitarum, quandoque Capitula, cuiusmodi sunt Collegia canonicorum cathedralium Ecclesiarum, de quibus habetur in tit. de ijs,

ijs, quæ sunt a maior. part. capit. quandoque dicuntur Conuentus, quo nomine nominantur Collegia fratrum, & monachorum, quocunque igitur nomine nominentur, quoad rem nostram pertinet, nihil interest, modo Ecclesiastica Collegia sint, & tunc sunt, ubi ex dictis personis constat.

Quoad quartum excommunicantur tam personæ Ecclesiasticæ, quam laicæ, quæ offendunt privilegium hoc, trahendo ad forum seculare personas Ecclesiasticas. His præmissis iam rem aggrediamur: sed quoniam de tribus agitur in hac prima parte, & tria dicta ponuntur, ob eam rem tres regulas ponamus: id quod in sequ. præstabitur.

S V M M A.

- 1 Iudices laici trahentes ad suum tribunal personas Ecclesiasticas in excommunicationem incidunt.
- 2 Iudice laici molestia afficientes colonos Ecclesiarum ob res Ecclesiæ, in excommunicationem incidunt.
- 3 Iudices laici trahentes ad suum tribunal personam Ecclesiasticam, in excommunicationem non incidunt in his casib. Vbi.
- 4 De licentia Romani Pontificis id faciunt.
- 5 Clericum esse ignorant.
- 6 In casibus a iure canonico permisis.
- 7 Clericus succedit in causam iam ceptam.

coram iudice laico.

- 8 Feudum habet a laico.
- 9 Ob delictum, quod ante ordinis susceptionem commissit.
- 10 Ob reconuentionem.
- 11 Vbi priuatus est privilegium huiusmodi.

I.

- §. Ex tribus regulis propositis prima hæc est. † In excommunicationem hanc igitur primo incidunt iudices laici, qui trahunt ad suum tribunal, seu Audientiam, Cancellariam, vel Parlamentum, hæc enim nomina idem significant, quod Tribunal, Ecclesiasticas personas, ut habetur in initio huius Capituli.

Quæ excommunicatio afficit, quicumque laici iudices sint, nam Bulla simpliciter loquitur, dum inquit Quive, ergo simpliciter intelligi debet, item non distinguit, ergo nec nos distinguere debemus. argume. l. de pretio. ff. de publ. in rem a&. Quare vel Imperatores, vel Reges, uel Duces, vel inferiores iudices laici id faciant, in excommunicationem hanc incidunt. Immo si esset Ecclesiastica persona præsidens alicui foro laicorum, in excommunicationem hanc incidet, non enim ut persona Ecclesiastica id facit, sed ut laica, ex quo laici munere fungitur, & nomine laici, ita Caietan. in

Y 4 Sum.

Summ. in verb. excommunicatio
 c. 29. vers. Vbi nota. **Secundo** afficit excommunica-
 tio hæc iudices ipsos laicos, vel
 ex officio suo id faciant, scilicet
 nemine potente, vel ad instantiam
 partis, id est aliquo petente, ob
 vers. Ex eorum prætenso officio,
 vel ad instantiam partis, duobus
 enim modis iudex ad suum tri-
 bunal quem trahere potest, aut ex
 officio suo, quod dicitur officium
 nobile, vbi scilicet nemine id pe-
 tente faciat, aut parte instante,
 quod dicitur officium mercena-
 rium, ut probatur in capitul. ve-
 nerabilibus. Si porro, versic. Idem
 est etiam de sentent. excommuni-
 lib. 6. & tradunt Barthol. ac DD. in
 l. imperium. ff. de iur. iudi. omni-
 iudi. Canonista in ca. quod sedes.
 de off. ordin. Quacunque ratione
 igitur trahant, nihil interest. Qua
 re iure in excommunicationem
 hanc incidisse quendam laicum
 iudicem respondit Nauarr. in cõ-
 sil. 32. de sentent. excommunicat.
 qui subdiaconum quendam in
 carcerem coniecit, & eum vt re-
 stem, & principalem examina-
 uit.
Tertio afficit excommunica-
 tio hæc quascunque personas Ec-
 clesiasticas trahant, ob verba illa
 Personas Ecclesiasticas, Capitula,
 Conuentus, Collegia Ecclesia-
 rum quarumcunque, nam per-
 sonæ Ecclesiasticæ duplicis gene-
 ris sunt, quædam veræ, quæ singu-
 lares personæ sunt Ecclesiasticæ,

quæ significantur per verba illa
 Personæ Ecclesiasticas, quæ-
 dam fictæ, quæ sunt Collegia, &
 Capitula iam dicta ex personis
 Ecclesiasticis veris constantia,
 quæ significantur per verba illa
 Capitula, Conuentus, Collegia
 Ecclesiarum quarumcunque.
 Quæ, vel trahant clericos, non
 conjugatos, vel conjugatos, iuxta
 formam tamen capit. l. de cleri-
 conjug. libro 6. Item, vel religio-
 sos monachos, qui communiter
 fratres dicuntur, vel milites seu
 equites, qui religionem aliquam
 professi sunt, de quibus antea di-
 ximus, vel moniales, vel collegia,
 in excommunicationem hanc in-
 cidunt, nam indefinitè loquitur,
 ergo indefinitè, ac generaliter in-
 telligi debet. Idem cenfeo, si colle-
 gia partim ex Ecclesiasticis per-
 sonis, partim ex laicis constant,
 nam magis dignum trahit ad se
 minus dignum, argum. capi. vnic.
 de consecr. Eccl. vel altar. libro 6.
 & faciunt tradita per Iason. in l. si
 emancipatum. i. 3. & nume. 14.
 & nume. 20. C. de coll. Item, vel sint
 excommunicati, suspensi, interdi-
 cti, banniti, hæretici, & schismati-
 ci, nam Bulla generaliter loqui-
 tur, ergo & generaliter intelligi
 debet. argum. leg. 1. §. & genera-
 liter. ff. de leg. præstand. Item ob
 eandem rationem vel de suo terri-
 torio, vel non de suo territorio
 sint.

Quarto afficit excommunica-
 tio hæc, ob quamcunque causam
 tra-

trahant, vel ob ciuilem, vel ob
 criminalem, nam nullius causa
 mentionem facit, ergo nullam
 excludit, ubi enim lex non di-
 stinguat, nec nos distinguere de-
 bebimus. arg. de pretio. ff. de pu-
 bl. in rem. l. 2. Præterea excom-
 municantur, qui prædictos tra-
 hunt ad suum tribunal, ergo ob
 quamcunque causam trahent, in
 excommunicationem hanc inci-
 det, quoniam verum est ipsos ad
 suum tribunal trahere, & sic ver-
 ba eis conueniunt, ergo & dispo-
 sicio. arg. l. 4. §. toties, ff. de damn.
 infecti. Postremo Bulla excommu-
 nicat trahentes prædictos præter
 Iuris Canonici dispositionem, at
 Ius canonicum prohibet, ne ad
 iudicium seculare trahantur tam
 in causis Ciuilibus, quam in Cri-
 minalibus. arg. c. si diligenti. de
 for. compet. & c. at si clerici. de
 iud. non est igitur quod de hac
 re dubitemus, atque sic dixit la-
 cob. de Graff. lib. 4. decis. cas. con-
 sc. in Expositione Bullæ Cœne
 Domini. num. 13. in fine, specia-
 tim tamen infra de causis crimi-
 nalibus agit vid. cap. 19.
 Postremo afficit excommuni-
 catio hæc, vel indirectè ipsos tra-
 hant, vt pote molestia afficiendo
 suos suaque, quo trahant ipsos
 ad suum iudicium. † Si ergo mo-
 lestia afficiant colonos Ecclesia-
 rum occasione rerum Ecclesiæ,
 vt pote onerando ipsos contra
 ius, & impediendo ne agros co-
 lant, detinendo ipsos, impedi-

tos in aliis rebus, vel impediendo,
 ne ades Ecclesiæ incolant, in
 excommunicationem hanc etiã
 incident. His igitur modis re-
 gula hæc amplificatur, iam qui
 pœnam hanc euadant, explicem-
 mus.

Primum igitur in excommu-
 nicationem hanc non incident,
 3 tibi ad id auctoritatem a Roma-
 no Pontifice habent, nam in hoc
 casu eximere ab hac pœna ipsos
 censetur. arg. l. quidam consule-
 bant. ff. de re iud. Si ergo causam
 clericorum cuiuspiam laico dele-
 get, laicus ille ad suum tribunal
 clericum trahens in excommu-
 nicationem hanc non incidet, de-
 legare enim horum causas laico
 Romanus Pontifex potest, vt di-
 xit Gloss. in c. clericus nullus. 1. 1.
 q. 1. & facit c. 1. de elect. lib. 6. &
 quod dixit Abba. in fine. in cap.
 tua, de decim.

Secundò excommunicationem
 4 hanc effugiunt, † qui trahunt cle-
 ricum ad suum tribunal, quæ cle-
 ricum esse probabiliter ignorant,
 nam Bulla requirit, vt sciens hoc
 faciat, ob uerbum illud, Præten-
 so officio, ergo excusantur, ubi
 id ignorant. arg. ca. apostolica.
 de cler. excom. in. & cap. fin. de
 constit. lib. 6. etenim nec in ex-
 communicationem incidit, qui
 hunc talem clericum esse igno-
 rans percutit, vt habetur in ca. si
 verò aliquis, & in c. cum non ab
 homine. §. in articulo. de senten-
 excomm. esto aliàs clericum per-
 cutiens.

curiens in excommunicationem incidat, per capitulum si quis suadente diabolo. 17. quæst. 4. Quare si nuncii publici, qui auctoritatem citandi habent, iudice non requisiti, aliquo instante clericum citet, & ad tribunal laici trahat, iudex in excommunicationem hanc non incidet, modo citationem factam non probet, & clericum dimittat, ex quo ipso ignorante ad suum tribunal tractus est.

- 5 Tertio fin excommunicationem hanc non incidunt, qui eos trahunt ad suum tribunal in casibus a iure canonico permittis, nã Bulla excommunicat trahentes eas personas præter iuris canonici dispositionem, ut habetur in ver. Præter iuris Canonici dispositionem, inclusio enim vnius, alterius exclusio est. argument. l. cum prætor. ff. de iud. & cap. nonne. de præsumpt. Quare quod hi multi casus sunt, in quibus ex iure Pontificio ad forum laicorum trahi clerici possunt, ob eam rem eos, ut cepimus ordinatim explicemus.
- 6 Quarto igitur in excommunicationem hanc non incidunt trahentes clericos laici ad seculare tribunal, vbi clerici succedunt in causam iam coeptam coram iudice laico, nam tunc coram ipso eam prosequi tenentur. argument. l. vbi coeptum. ff. de iud. & not. DD. quos refert Fel. in capit. quia. vbi quæstionem hanc disputat de iudi. & Viu. qui ipsos sequitur in sua

Syl. opi. 108. vbi opinionem hanc magis communem esse testatur, & faciunt, quæ dixit Bald. & Iason in l. testamenta. C. de testamen. secus si coeptum iudicium non sit, ut DD. ibidem aiunt, esto succedat vna cum laico, ut asseruit Bartol. in l. præcipimus. §. eodem seruando. C. de appel. quem sequitur Ias. in l. emancipati. num. 13. C. de coll. & faciunt dicta ab eod. num. 14. & nu. 10.

- 7 Quinto fin excommunicationem hanc non incidunt, vbi clericus feudum haberet a laico, nam tunc coram ipso conueniri de illo feudo potest, ut not. Abb. per eum canonem in capit. ceterum. numero sexto. de iudic. & opinionem hanc communiter receptam esse testatur Fel. ibid. numero 3. verò Sed quæ lex canonica hoc potuerit, & ab ea nulla ratione recedendum ait, & Guid. Pap. decis. 139.
- 8 Sexto fin excommunicationem hanc non incidunt, vbi ob delictum trahunt, quod ante ordinis susceptionem commiserunt, nam sic asserit, & id communiter receptum testatur Viu. in sua Syl. opin. 112. vbi exceptiones quasdam vident refert.
- 9 Septimo fin excommunicationem hanc non incidunt, vbi clericus per reconuentionem trahitur in causa civili, ut dixit Gloss. numer. 11. quæst. 1. & Boer. atque Afflic. quos refert, ac sequitur Iacob. de Grass. lib. 4. decis. cas. cõsc. in

in expositione Bullæ Cœnæ Domini. nu. 114. & Petrus Aduenas in Reg. 103. vbi de communi testatur, sed hoc habet locum in cā ciuili, vt ibidem ait, & Iul. Clar. in Practic. crim. lib. 5. §. fin. quæst. 36. versic. Et hæc quidem conclusio, nam ait nec reconueniri posse coram iudice laico, non modo vbi de crimine criminaliter agitur, verum etiam neque vbi ciuilitate, & ibi multa de hac re agit videntur, quod tamen dubitatione non caret, ut inquit Abba. in capitul. ac si clerici. numer. 19. cum sequ. de iud.

10 Octauo in excommunicationē hanc non incidunt, qui trahunt Ecclesiasticas personas, quæ priuilegio huiusmodi priuatae sunt, vt exempli gratia per degradationem, vt habetur in capitu. degradatio. de pœn. libr. sexto, atque sic dixit Iacob. de Graff. ibidem, vbi & alios duos casus ponit huiusmodi.

11 Nono in excommunicationē non incidit pars, quæ instat, vt trahatur, nam Bulla loquitur de iudicibus. Declarant hoc verba illa Ex eorum pretenso officio, vel ad instantiam partis, quæ ostendit, de iudicibus Bullam loqui, non enim pars ex suo officio, neque ad instantiam partis trahit. Declarant quoque verba illa Coram se ad suum tribunal, non enim pars coram se trahit, sed coram iudice, non etiam ad suum tribunal, quoniam nullum habet.

Decimo in excommunicationem non incidit, qui has personas citat, ob rationes proxime allatas.

Postremo in excommunicationem hanc non incidit iudex Ecclesiasticus, qui Ecclesiasticam personam ad suum tribunal trahit, esto non subditam trahat, nā de iudicibus solum loquitur, qui auctoritate laica trahunt, ut sentit quoque id Caietan. in Summ. in verb. Excommunicatio. capitu. 29. versic. Vbi nota. Hi omnes ergo pœnam hanc euadunt, & de regula hac satis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 Trahi facientes personas Ecclesiasticas ad suum tribunal in excommunicationem incidunt.

2 Procurantes trahi ad suum tribunal personas Ecclesiasticas in excommunicationem incidunt.

II.

1 §. Secunda regula hæc est. In excommunicationem hanc quoque incidunt, qui easdem personas Ecclesiasticas, & Capitula ad suum tribunal trahi faciunt, ut habetur in versicul. Vel trahi faciunt. Quæ excommunicatio, vt superior, declaratur. Quare nihil est, quod huc addamus. Iam igitur

tur tertiam regulam aggrediamur.

In excommunicationem hanc quoque incidunt, qui procurant, ut praedicti ad suum tribunal trahantur, ut habetur in versicul. Vel procurant. Quae regula itidem, ut superiores, declaratur.

Item afficit directe, vel indirecte id procurent, & quouis quasto colore, ut habetur in eodē vers. Qui ergo suadet alicui, hortatur, ve, ut Ecclesiasticam personam ad se trahat, in excommunicationem hanc incidet. Qui itidem molestia afficit colonos ipsarum personarum, quamobrem coguntur adire tribunal ipsius, in excommunicationem hanc incident, indirecte enim procurant, ut trahantur, sed de priori hac parte haecenus, ad alteram veniamus.

Vers. Nec non qui statuta, ordinationes, constitutiones, praeminentias, seu quavis alia deereta in genere, vel in specie, ex quavis causa, vel ex quouis quasto colore, ac etiam pretextu cuiusvis consuetudinis, aut privilegii, vel alias quo-

modolibet fecerint, ordinaverint, & publicaerint. Vel factis & ordinatis, vbi fuerint, vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo laeditur, vel deprimitur, aut alias quouis modo restringitur. Seu nostris, & dictae Sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directe, vel indirecte, tacite, vel expresse prauidicatur.

S. V. M. M. A.

1 Statutum quid sit. Item

2 Ordinationes.

3 Constitutiones.

4 Praeeminentiae.

5 Decreta.

6 Libertas Ecclesiastica quid sit.

IN hac parte, quae in tres dividitur, excommunicantur, qui decernunt aliquid contra libertatem Ecclesiasticam.

Quam excommunicationem ut dilucidius habeamus, praemittenda

da nonnulla sunt. Primum, quid statuta, ordinationes, constitutiones, præminentia, decreta ve sint. Deinde quid sit libertas Ecclesiastica. Tertio, in quibus versetur. Quarto a quo tributa. Quinto, quando contra ipsam statuta fieri dicantur.

1 Quoad primum igitur sciendum est statutum nil aliud esse, quam ius, quod vna quæque Civitas sibi statuit, vt habetur in §. ius autem civile, in Instit. de iur. nat. gent. & civil.

2 Ordinationes vero sunt idem, quod statutum, sed appellantur a fine, quando quidem per ipsas ordinantur mores in iis, pro quibus fiunt.

3 Constitutiones autem proprie sunt leges generales, vt habetur in tot. titul. de constitut. in antiq. & 6. hic vero sumuntur pro statutis, vel pro legibus communibus alicuius regni, & Civitatis.

4 Præminentia vero sunt & iidem constitutiones, & ordinationes, inde fortasse dicta, quod per illas decernatur, qua ratione quisque in suis gradibus se contineat, & vt alius alii præmineat, vel quod ab ijs facta sunt, qui a aliis præminent, vel quod aliis legem ponant, atque idcirco aliis præmineant, atque præ sint, nomen tamen hoc latinum non est, sed aliquo in loco ex consuetudine receptum.

5 Decreta denique & quid pro-

prie sint, supra diximus. Hæc autem nomina, etsi proprie significant, quæ diximus, quatenus tamen ad rem nostram pertinet, pro eodem sumuntur. Declarat hoc dictio illa seu, quæ antecedentia interpretatur, quasi dicat Bulla, Qui leges aliquas facit contra libertatem Ecclesiasticam, (vel statutum, vel ordinationes, vel constitutiones, vel præminentia, vel decreta nominentur) in excommunicationem incidet, etenim ex quo verba ad res significandas inventa sunt, arg. l. ad recognoscendos. C. de ingen. manumiss. cap. in intelligentia, extra, de verb. sign. nihil interest, quibus verbis utamur, modo res, de qua agitur intelligatur. arg. l. certum. ff. si cer. pe. & de hoc primo satis.

6 Quoad secundum libertas Ecclesiastica est ius quoddam inherens generatim Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis vtendi privilegiis ipsis a Deo, ab homine ve concessis tam quoad se, quam quoad res suas, quatenus talia sunt. Dixi ius quoddam pro facultate, & potestate. Dixi inherens generatim, quoniam libertas Ecclesiastica consistit in iis, quæ generatim aut personis Ecclesiasticis omnibus, eorumve bonis, aut Ecclesiis, eorumve itidem bonis condonata sunt, non autem in ijs, quæ huic Ecclesie, illive concessa sunt, vt sentiunt Caietan. in Sum. in verb. Excommunication. capitul. 31. & Nauarr. in Manual. cap.

cap. 27. nu. 119. & Iacob. de Graf. lib. 4. deci. cal. confe. in Expositione Bullæ Cœnæ Domini, numero 120. & Innocent. in cap. nouerit. de sentent. excommu. Dixi Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis, quoniam libertatem Ecclesiasticam solum habent Ecclesiasticæ personæ tam quoad se, quam sua bona, item & Ecclesiæ, & huiusmodi loca pia tam quoad se, quàm quoad sua bona itidem. Reliqua vero descriptionis verba ex sequentibus declarabuntur. Sed iam tertium agrediamur.

S V M M A.

- 1 Libertas Ecclesiastica a quo sit concessa.
- 2 Priuilegia a Deo qua Ecclesia habeat.
- 3 Priuilegia a Romano Pontifice qua Ecclesia habeat.
- 4 Priuilegia ab Imperatore, que Ecclesia habeat.

S. Tertium, quod præmittendū nobis proposuimus est, a quo ꝑ libertas hæc Ecclesiastica concessa sit, Innocent. in cap. nouerit. de sentent. excommunic. a Deo, & a Romano Pontifice, & ab Imperatore concessam esse dixit, quem DD. ibi communiter se-

quantur, & Bald. in sua Margarita, in ver. Ecclesia, vbi multa ad rem hanc dicit, & Caieta. in Sum. in verb. Excommunicatio, cap. 31. versic. Quinto not. & Nauarr. in Man. capitu. 27. num. 119. versic. Quinta, quod libertas Ecclesiastica. ꝑ Idque iure merito, nam primum a Deo priuilegium hoc habet, vt clericis decimæ soluantur, vt dicitur in cap. a nobis tua, & in cap. sequenti. de decim. iunct. cap. reuertimini. 16. quæ st. 1. atque sic dixit quoque Innocent. in cit. cap. nouerit, & Mar. Soein. Sen. num. 4. versic. Tertium priuilegium, id quod laicis concessum non est, & facit cap. tua. 1. de decim. Item priuilegium habent de spiritualibus disponendi, & iudicandi, vt habetur in citat. cap. tua, & in cap. denique, & in capit. cum ad verum. distin. 96. atque sic inquit Innocent. in eod. capitu. nouerit. num. 2. & Socin. ibidem numer. 4. Item clerici possunt Ecclesiastica administrare, & nō laici, ut habetur in capitu. fin. vbi agitur de oppugnantibus libertatem Ecclesiasticam. de rebus Eccle. non alien. & inquit Innocent. & Soc. ꝑ ac DD. in cit. ca. nouerit. Habent quoque a Christo Domino in noua lege & potestatem ordinis, & potestatem iurisdictionis Ecclesiasticæ, nam ordinis potestatem Christus Dominus in vltima cœna tribuit, quando discipulos per ea verba sacerdotes instituit. Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriã

facietis, vt diuinarum rerum ſcriptores communiter concludunt. Potestatem vero Iurisdictionis ſoſi penitentiæ per ea uerba tribuit, Accipite ſpiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt, ut habetur apud Sanct. Ioann. cap. 20. & apud Tridēt. Synod. de pœnitentiæ ſacramento, ca. 1. ſeſſ. 14. & communiter D.D. ſic ſentiunt, vt ait Nauar. in capinouit, not. 3. num. 85. verſi. Secundo. Fori autem cōtentioſi poteſtatem ſupremam tradidit idē Chriſtus Dominus ſuper Eccleſiam ſuam Petro Apoſtolo, & ſucceſſoribus ſuis per ea uerba Paſce oues meas, quam poteſtatis plenitudinem declarauit illis uerbis idem Chriſtus Dominus, Conſtitui te principem ſuper oues meas, & illis; Duc in altum. vt habetur apud Lucam capitul. 5. quibus uerbis ſignificabatur ad ipſum interpretaſionem grauiſſimarum dubitationum pertinere, vt habetur in cap. per venerabilem. §. rationib. qui ſil. ſint legit. & eam poteſtatē pollicitus ipſi eſt apud S. Mattheum capit. 16. illis uerbis: Et tibi dabo claues regni cœlorum, atque ſic dixit Inno. in eodem ca. nouit. num. 1. & ſequitur ibi Mar. Socin. Sen. nume. 4. & communiter D.D. Vni uerſis uero Apoſtoliſ, Epiſcopiſ, & ſucceſſoribus fori contentioſi poteſtatem per ea uerba tribuit: Quæcunq; alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœliſ,

& quæcunq; ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo, ut habetur apud S. Mattheum. cap. 18. Quorum poteſtatum nullam laici habent.

3 A Romano Pontifice itidem multa priuilegia habent, & primum priuilegium cap. ſi quis ſua dente diabolo. 17. quæſt. 4. quod priuilegium pertinet ad perſonas Eccleſiaſticas, atque ſic quoque dixit Innocen. in eod. cap. nouerit. num. 2. & Socin. num. 4. verſi. A Papa. Item ut in Legatiſ Eccleſiarum duo teſtes ſat ſint, per cap. relatum. de teſtament. Tertio priuilegium foriſ, ut ſcilicet coram Eccleſiaſtico iudice conueniatur, vt habetur in cap. inolita, & in c. placuit. 11. quæſt. 1. & in capitu. ſi diligenti, ubi & D.D. not. de foro compe. Quarto immunitates tam quo ad perſonas, quam quo ad res, & loca, vt habetur in tit. de immunit. Eccleſi. in antiq. lib. 6. & in titu. de cenſ. eod. lib. 6.

4 Ab Imperatore demum priuilegia conceſſa ſunt, nam & ipſe in iſis concedere illa poteſt, in quibus iurisdictionem habet, ut habetur in tot. tit. C. de ſacroſan. Eccl. & in tit. de Epiſ. & cler. & C. de iſis, qui ad Eccleſ. confugiunt; & tam generatim, quam ſpeciatiim concedere priuilegia hic poteſt, ut dixit Innocen. in cit. capitu. nouerit. num. 2. cum ſequen. Sed quoniam hiſ priuilegiſ extant reſerti libri, & nouiſſimē Zanchus de eiſ egit, ob eam rem ſat eſt exempliſ exempli.

placuisse a quibus privilegia hæc concessa sint. Ex quibus etiam patet, in quibus uerletur libertas Ecclesiastica, quod tertio loco explicandum proposueram, nam consistit in prerogatiuis, & privilegiis quibusdam tam respectu habito ad ipsas personas Ecclesiasticas, & Ecclesias, quam ad ipsorum bona, sed iam postremum aggrediamur.

S V M M A.

I. Libertas Ecclesiastica quædo uioletur, & quando contra libertatem Ecclesiasticam quid fiat.

II.

I. Postremum, quod præmittendum nobis proposuimus, est. ¶ Contra libertatem Ecclesiasticam quando aliquid fiat, & quando libertas Ecclesiastica uioletur. In hoc, igitur DD. varii sunt. Barto. in auth. cassa. numero 5. C. de sacrosanct. Eccl. ait ea esse contra libertatem Ecclesie, & personarum Ecclesiasticarum, per quæ ipsæ redduntur magis timidae, & laici magis audaces. argum. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quar. rer. ad. non detur, & hæc opinionem sequitur Abb. in cit. cap. nouerit. num. 2. versi. Sed Barto. de sentent. excommun. exempli gratia statu-

to cauetur, ut qui laicum vulnerat, grauissimè puniatur, qui uero clericum, leuiter. Hæc opinio Barto. mihi non satisfacit, nam generalis non est, & capita omnia libertatis Ecclesiasticæ non comprehendit, quid enim, si statuto caueatur, ut clerici pro suis rebus uectigal soluant? Planè contra libertatem Ecclesiasticam hoc est, & tamen non ob id clerici timidiiores laicis fiunt, quoniam & ipsi uectigalia præstant, opinio igitur hæc tenenda non est generatim, quamuis in illo casu uera sit. Quare Fel. fuit in alia sententia in eodem capitu. nouerit. in fine, nam inquit ibi statutum illud esse contra libertatem Ecclesiasticam, per quod prohibetur personis Ecclesiasticis illud, quod de iure diuino, & humano non erat illis prohibitum. Et hoc ob eam rationem, quoniam libertas est naturalis facultas faciendi, quod alicui liber, nisi iure prohibeatur, ut dicitur in l. libertas. ff. de stat. homin. Hæc opinio etiam mihi non probatur, nam libertas hæc non est Ecclesiastica, ita ut laicis non conueniat, sed est communis tam laicis, quam Ecclesiasticis personis, ut per se patet. Tercia fuit opinio Innoce. in eodem capitu. nouerit. numero 2. ubi sensit contra libertatem Ecclesiasticam eum facere, qui uenit contra priuilegium Dei, uel Imperatoris super temporalibus, uel Papæ super spiritualibus, modo priuilegia illa concessa Ecclesiæ uniuersæ.

uer-

uersali sint, & cum hac opinione transeunt DD. Canonistæ, vt ait Abb. ibi num. 2. vers. Sed quæro, sequitur quoque eum Mar. Soci. Sen. in eod. c. nouerit. num. 5. vers. Breuiter dic, & Bald. in auth. cas. la. nu. 2. vers. Sed quæro de alia questione.

Contra opinionem hanc tamē facere videtur cap. fin. de immunit. Eccl. lib. 6. vbi contra libertatem Ecclesiasticā tacere dicitur, qui prohibet, ne clericis panem quis coquat, & alia huiusmodi. Arqui ad hoc responderi potest, nam non ibi dicitur fieri contra libertatem Ecclesiasticam per eā prohibitionem, sed præsumi, idq. merito, nam per se non tangit Ecclesiam, quatenus Ecclesia est, sed quatenus est congregatio hominum, atque sic dixit Caieta. in sum. in verb. Excommunicatio. cap. 11. versicul. Quinto not. ibi. Et quod ita canones intelligant, & eod. cap. 37. in ver. Et no. quod ista non sunt. Quid igitur concludendum? Ego sententiam Innoc. sequor, quam tamen sic interpretandam, ac reformandam censeo, scilicet contra libertatem Ecclesiasticam fieri primo, ac per se, vbi Ecclesiasticæ personæ impediuntur, & Ecclesiæ quo minus vtantur priuilegijs tam a Deo, quam ab homine generaliter ipsis condonatis, nam si libertas Ecclesiastica in illis priuilegijs continetur, vt supra vidimus, ergo, vbi contra ea priuilegia fit, contra li-

bertatem Ecclesiasticam fieri dicemus. Quare statuta, quibus cauetur, vt vectigalia, portoriaue soluant, contra libertatem Ecclesiasticam sunt, nam priuilegium concessum est, ne ad hæc præstanda obligentur, vt habetur in cap. 1. & in cap. clericis. de immunit. Eccl. libro 6. & in capit. quanquam. de cens. eo. lib. statutum itidem, quo cauetur, vt clericus coram iudice laico conueniatur, contra eandē libertatem est, nam ex priuilegio coram Ecclesiastico iudice conueniri tantum potest, vt habetur in cap. si diligenti, de for. compet. statutum itidem, quo permittitur, vt confugientes ad Ecclesiam inde extrahantur, cōtra eandē libertatem est, ob capitu. inter alia. de immunit. Eccl. sicut etiam statuta, quibus cauetur, vt secularia iudicia in Ecclesijs exerceantur, contra capitu. cum Ecclesia. de immunita. Eccl. in antiq. & in cap. decet. eodem lib. 6. cum multis alijs, quæ refert Mar. Socin. Senior in cita. capitu. nouerit. num. 5. versicul. Breuiter. de sentent. excommu. His igitur modis contra libertatem Ecclesiasticam fit. Sed iam regulam de more ponamus.

S V M M A.

- I Statuta contra libertatem Ecclesiasticam facientes in excommunicatione incidunt, quæ excommunicatio, quousque pateat, declaratur.

Z §. Pra-

III.

¶ Præmissis iam dictis, regulam de more ponamus.

In excommunicationem hanc igitur incidunt primo, qui faciunt, ac publicant statuta contra libertatem Ecclesiasticam, ut habetur in versu. proposito.

Quæ excommunicatio afficit statuentes, quicumque sint, tū ob dictionem illam omnes, quæ habetur in antecedentibus, ad quæ refertur principium huius versiculi quod Bulla non distinguit, ergo nec nos distinguere debemus. arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem acti. Vel igitur Imperatores, vel Reges, vel Iudices alii inferiores aliquid huiusmodi statuunt, in excommunicationem hanc incident.

Item excommunicatio hæc afficit non solum laicos huiusmodi hæc statuentes, verum etiam & clericos ob easdem rationes, imo magis ipsi puniendi videntur, qui contra ecclesiam veniunt, quam omnium maxime fouere deberet. argum. cap. si. de postulan. Quare vel Cardinales sint, vel Patriarchæ, vel Archiepiscopi, vel episcopi, inferioresve alii ecclesiæ præfides, pœnam hanc non euadent, ut & sensit Marian. Socin. Senior in eodem capitu. nouerit. numero septimo. versicu. Sed circa hoc dubitatur.

Tertio excommunicatio hæc

afficit, vel per statutum veniant contra libertatem ecclesiasticam, vel per legem aliam generalem, quocumque nomine nominentur, ob verba illa Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Præeminentias, seu quæuis alia decreta, ad summam vel sit lex generalis, & communis alicuius Imperii, vel Regni, vel propria alicuius loci, pœnam hanc non effugient legem talem ferentes.

Quarto afficit excommunicatio hæc, vel in genere, vel in specie id statuunt, ob verba illa in genere, vel in specie, quæ verba in varias sententias trahi possunt. Primo in genere statuendo, exempli gratia, ut omnis pro rebus suis portorium soluat, cuiuscunque conditionis, ordinisve sit. In specie statuendo, ut portoria ecclesiasticæ personæ etiam soluant. Item alio modo ea verba interpretari possumus. In genere statuendo, ut clerici vectigalia soluant, in specie statuendo, ut ecclesiasticæ personæ alicuius loci prædicta præstent.

Tertio modo interpretari possumus, in genere statuendo contra omnia privilegia ecclesiastica; In specie statuendo contra aliquam tantum. Quarto, in genere, ut supra, in specie contra aliquam singularem personam. Quare si iudex decernat, ut cõfugiens ad ecclesiam, inde extrahatur, in pœnam hanc incidet: nihil tamen interest, quam interpretationem ex
his

his accipiamus, nã ſtatuetes in excommunicationem ſemper incident, quandoquidem contra libertatem ſemper faciunt, primo caſu excepto, & ob id poteſt epiſcopus cogere ſtatuentes, quo declarent ecc. perſonas non comprehendī, ut dixit Iacob. de Graſſ. libro quarto. deciſ. caſ. conſe. in expoſitione Bullæ Cœnæ Domini. numero 119. ſecutus Lap. & Bal. ab eo citat. etſi nolint, ſed uelint etiam perſonas eccleſiaſticas comprehendī, hac pœna afficiuntur.

Quinto afficit excommunicatio hæc ſtatuentes, quacunque ex cauſa id ſtatuant, ob uerba illa ex quauiſ cauſa, ut pote uel ne ſuperbiores ſint laicis, uel quo aliis exemplo ſint, ſi ſtatuant ipſi pœnas in clericos delinquentes. Item, ſi quo Ciuitas rebus abundet, & onera debita ſuſtineat, militibus ſtipendium præbeat, uel ob aduentum Principis ſumptus faciat, ſtatuant, ut pro rebus ſuis ueſtigalia præſtent, quacunque igitur ratione id ſtatuant, pœnam hanc non euadent, ob uerba illa, & quouis quaſito colore.

Sexto afficit excommunicatio hæc, uel ſtatuetes allegent in hoc conſuetudinem, aut priuilegium, nam, eſto aſſerant cõſuetudinem eſſe, ut clerici ueſtigalia ſoluant, uel priuilegium in hoc ſe habere, aliud uel quid tale, in excommunicationem hanc incident tamen

ob uerba illa, Ac etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegii, uel alias quomodolibet.

Septimo afficit excommunicatio hæc non ſolum, ubi libertas Eccleſiaſtica omnino tollitur, uerumetiam, & ubi in aliquo læditur, uel deprimitur, aut alias quouis modo reſtringitur, ob uerba illa. Vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, uel deprimitur, aut alias quouis modo reſtringitur, tum quod ualeat argumentum a toto ad partes. argument. l. quæ de tota. ff. de rei uen. tum quod, qui in aliquo ex dictis offendit, contra Eccleſiaſticam libertatem facit, ut per ſe patet. Quare, ſi ſtatutum fiat, ut Eccleſiaſticæ perſonæ pro ſuis rebus ueſtigalia ſoluant, ſed non tantum, quantum laici, tamen pœnam hanc non euadent, nam nihilominus Eccleſiaſtica libertas læditur, ac deprimitur, quandoquidem ad nihil tenentur. Si quoque ſtatuant, ut pro frumento tantum ueſtigalia ſoluant, non autem pro uino, & aliis rebus. Vel pro ijs tantum, quæ ad ipſas Eccleſiaſticas perſonas pertinent, a ueſtigalibus immunes ſint, non autem ab ijs quæ ad eorum familiam. Vel ſtatuant, ut immunes ſint a ueſtigalibus pro ijs, quæ ad diuina faciendâ pertinent, ut pote ne quid ſoluatur pro calice, miſſali, ueſtibus ad diuina faciendâ pertinentibus, cum emun-

tur, vel per aliqua loca exportantur, vt exempli gratia. Bononia sexicum pannum pro indumentis ad diuina, facienda pertinentibus Barbianum vehitur, & quia res talis est, Imolæ nihil petitur, sed pro aliis pannis, quibus se clericus induere vult, vectigal petitur, quod mihi contingit, tanè in excommunicationem hanc incident, quandoquidem libertas Ecclesiastica hic laeditur, deprimitur, ac restringitur, nam pro nulla re ad vectigalia præstanda Ecclesiastica personæ tenentur, & sic nec pro frumento, nec pro vino, & aliis rebus, quod priuilegium habent non solum pro rebus ad victum suum pertinentibus, verum etiam, & familiæ suæ, & ob id nõ restringitur priuilegium ad ea, quæ pertinent ad diuina tantum faciendâ.

Octauo excommunicatio hæc afficit vel indirectè contra libertatem Ecclesiasticam faciunt statuta, vel tacitè, ob verba illa Directè, vel indirectè, Tacitè, vel expresse. Quare, si statutum fiat, vt coloni clericorum pro fructibus, quos ex rebus Ecclesiæ colligunt, ac pereipiunt, vectigalia præstent, ad onera ob easdem res Ecclesiæ tam personarum, quam rerum obligati sint, in excommunicationem hanc incident, nam per obliquum laeduntur Ecclesiasticæ personæ, quandoquidem deteriori conditione ob onera prædicta bona Ecclesiæ locantur, ad eam colenda

difficilius partiarum coloni inueniuntur.

Postremo excommunicatio hæc afficit, etiam statuta hæc fiant contra Ecclesiasticas personas, quæ excommunicata, interdicta, suspensa ve sint, nam nihilominus in excommunicationem hanc incident, tum quod restringitur libertas Ecclesiastica, vt per se patet, quod est contra Bullam hæc, tum quod censuris irretiti sua priuilegia non amittunt, vt probauimus in Tractatu nostro de Censuris, capitu. 13. §. 15. numero 7. cū multis sequen. Tabula. 1. Hi omnes ergo in excommunicationem hanc incident, etiam statutum nondum vsu receptum sit, & ex eo nihil sit iudicatum, iam eos explicemus, qui pœnam hanc euadunt, id quod in sequenti tractabimus.

§ V M M A.

- 1 Statutum faciens contra libertatem Ecclesiasticam quando in excommunicationem non incidat.
- 2 Statutum faciens, ut in funeribus, in primis missis tot sumptus non fiant, et tot religiones vocentur, & eruces adsint, an in excommunicationem incidat.

IV.

§ Statuta facientes contra libertatem Ecclesiasticam quæ in excommunicationem incident.

rent, vidimus, modo videamus, qui in eam non incidant. Primum igitur in excommunicationem hanc non incidit Romanus Pontifex, si quid contra libertatem Ecclesiasticam statuat, tum quod ipsum excommunicare nemo potest, vt dixit Innoc. in capit. quod in dubiis. de sentent. excomm. & Abba. in cap. vniuersitatis, eodem in fine; tum quod statuto, quo excommunicatio fertur, statuens non obligatur, vt hæc nos abundè probauimus in Tractatu nostro de Censuris Cap. 2. §. 8. Fabri. atque sic dixit Mar. Soci. Senior in capit. nouerit. numer. 7. versu. Sed circa hoc dubitatur. de sentent. excomm. Ac planè, vbi statuit contra priuilegia a se, ab Imperatore ve cõcessa, dubitationem nullam res hæc habet, nam præest Imperatori, præest & suo iuri. argum. c. proposuit. de concess. præbend. & qui legem tulit, etiam eam tollere potest, vt dixit Gloss. in capit. maior. de maior. & obediens. cum similibus. Quoad priuilegia vero a Deo concessa dubitat Socin. quamuis demum nec in hoc casu in excommunicationem incidere censeat, quæ opinio uerissima est, quando quidem excommunicatio hæc a iure positiuo lata est, cui ipse non subiicitur. argument. capit. proposuit. de concess. præbend. & l. digna vox. C. de leg. quamuis si sine causa id faciat, a peccato immunis non sit, vt alibi diximus.

Secundo loco in excommunicationem hanc non incidunt statuentes, vbi de licentia, & consensu Romani Pontificis id faciunt, ob rationes proximè allatas, nam a sua pœna quem eximere Romanus Pontifex potest. Atque an Romanus Pontifex cõcedere potest, ne in excommunicationem incidat clericum percutiens? Abb. sic distinguit. Aut Romanus Pontifex id sine causa facit, & in hoc casu id facere ipsum non posse ait, quandoquidem de honestaretur vniuersalis Ecclesiæ status, propterea quod Ecclesiasticæ personæ contemnerentur. Aut cum causa, & tunc id posse sensit, hancque opinionem communiter receptam esse testatur Mar. Socin. Seni. in capitul. peruenit. numero 395. versicul. & prædicta etiam faciunt ad decisionem. de sentent. excommunicat. Hostien. autem simpliciter Romanum Pontificem id posse ait. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum, & has opiniones inter se sic conciliandas esse censeo. Aut queritur, an Romanus Pontifex tollere possit, ne quis violentas manus in Ecclesiasticam personam iniiciens in excommunicationem incidat, capitul. si quis suadente diabolo. 17. quest. 4. & in hoc casu opinionem Hostien. verissimam censeo, nam pœna illa a Concilio lata est, supra quod Romanus Pontifex est, vt antea vidimus in capitul. 1. ergo illam tollere

potest. Aut queritur, an peccet hoc faciendo, & in hoc casu sic distinguo. Aut ex iusta causa id facit, & tunc non peccat, nam in multis casibus id fecisse legimus in capitu. ex tenore, & in aliis iuribus. de sentent. excommunic. et go si causa ad sit, omnino ipsam tollere potest, valet enim argumētum de toto ad partem, & e contrario. argument. l. qua de tota. ff. de rei vind. Aut sine causa id facit, & tunc secus, & in hoc casu sententia communis locum habet. Quæ diximus autem de hoc privilegio clericorum, de aliis privilegiis hoc quoque sentimus.

Verum quid de Imperatore, an privilegia a se concessa adimens in excommunicationem hanc incidet? Ego sentio, vbi a Romano Pontifice probata non sunt, in excommunicationem ipsum non incidere, secus autem si sint approbata, vt sua, nam et si suis legibus nemo obligatur, tamen, ex quo a Romano Pontifice probata sunt, Ecclesiastica facta esse censentur. arg. l. unic. C. de veter. iur. enucl. Præterea pœna excommunicationis ab Imperatore lata non est, ita igitur sentio saluo, & cætera.

Tertio in excommunicationem hanc non incidunt, vbi statutum illud non promulgassent, nam ante promulgationem nec obligat, nec operatur, vt habetur in capi. in illis. §. leges instituuntur. disti.

4. Præterea in Bulla dicitur fecerint, ordinauerint, & publica uerint, ergo ob copulam illam. Et concurrere omnia illa debent. argum. l. si hæredi plures. ff. de cognat. insti.

Postremò sumus in pœnis, ergo benignior interpretatio faciendā est. argum. capitu. odia, & capitu. in pœnis. de regu. iur. libro 6. & l. interpretatione. ff. de pœ. multo minus ergo in pœnam hanc incidet, qui statuta huiusmodi facere ceperunt, & deinceps desierunt, præsertim quod verbum illud, fecerint, rem perfectam significat, per l. 3. §. hæc verba. ff. de negot. gest. not. Felin. in capitu. nouerint. numero quarto, versicul. Item adde, de sentent. excommunicat.

Quarto in excommunicationem hanc non incidunt, vbi ex ignorantia probabili statutum huiusmodi faciunt, ignorantes ipsum esse contra libertatem Ecclesiasticam. argum. capitu. fin. de constit. lib. 6. & capitu. Apostolica. de cleric. excommu. min. in antiq. atque sic dixit Mar. Socin. Sen. in eodem capitul. nouerit. numero 16. versicu. Circa quartum, iunct. numero. i 5. & Iacob. de Grass. libro 4. dec. cas. consc. in expositione Bullæ Cœnæ Domini. num. 123. Quare si in aliquo Oppido, & Villa, ubi de Consilio sunt tantum rustici, & litterarum imperiti aliquid tale non dolo malo statuatur, statuetes in excommunicationem hanc non

non incident, nam mortiferè non peccant, & ob id in excommunicationem non incidunt. argumēt. capit. nemo Episcoporum, & capit. nullus, r. 1. quæst. 3. atque sic dixit Innocen. in cit. cap. nouerit, prope finem. Si itidem statuentes peritos DD. consuluerunt, an id, quod statuunt, contra libertatem Ecclesiasticam sit, nolentes eam offendere, & ipsis responderint, nihil in statuto contra libertatē Ecclesiasticam esse, statuentes in excommunicationem hanc non incident, esto aliquid sit cōtra libertatem Ecclesiasticam, nam ignorantia maxime probabili laborāt, ex quo quantum ipsos decuit, fecerunt, & neque apud Deum, neque apud Ecclesiam Ecclesiasticam libertatem offendunt, atque sic asseruit Caietan. in Summ. in verb. Excommunicatio. capit. 31. versū. Quarto not. & Nauar. in Manual. cap. 27. num. 119. versū. Quarta. Quare, vbi ignorāt, an quidpiam sit contra libertatem Ecclesiasticam, cautione hac uti poterunt, quo dubitationem omnem tollāt. Et si in statutis per nos editis, aliquid in sit, quod directè, vel indirectè, tacite, vel expresse, in totū, vel in partem contra libertatem Ecclesiasticam sit, ex nunc statuta talia cassamus, tollimus, & pro cassis, irritis, & nullis haberi volumus, nam quod dolo carent, in excommunicationem hanc non incident. Quæ tamen cautio nō proderit ijs, qui scierūt aliquid esse cō-

tra libertatem Ecclesiasticā, nec etiam ad euitandam excommunicationem eius capitul. nouerit. de sentent. excommunicat. vtrah. dunt DD. ibi & Marian. Socin. Sen.

Quinto in excommunicationē hanc non incident, qui Ecclesiasticam libertatem offendunt de facto, nulla ordinatione statutove facto, ut exempli gratia, quis de Ecclesia extrahit, qui ad ipsam confugit, planè in excommunicationem hic non incidet, si statutum ibi non sit, vt liceat ad Ecclesiam confugientem inde extrahere, Bulla enim loquitur solum de offendente statutis faciendis, atque sic sensit Glor. 1. in capit. cum pro causa, de sentent. excommuni. & sequuntur DD. nonnulli. ac Mari. Soc. Sen. qui ipsos refert in canon. nouerit. nu. 5. uer. Et ex prædictis infertur.

Sexto in excommunicationem hanc non incidit vniuersitas, quæ statutum huiusmodi fecit; nam Vniuersitas excommunicationis capax non est, ut habetur in capi. Romana. §. in vniuersitatem. de sentent. excommuni. lib. 6. & ut nos in Tractatu nostro abundè id egimus, & in prima parte huius operis, extraordinaria igitur pena punietur.

Septimo in excommunicationē hanc non incident, qui statutis offendunt, seu violant privilegia cōcessa alicui speciali ecclesie, nam tunc non violatur libertas Eccle-

Z 4 fiali.

fiastica, sed eius ecclesiae, at in excommunicationem hanc quis incidit, ubi violat privilegia concessa Ecclesiae vniuersali, ita Innocentius inquit in capitu. nouerit, quem sequuntur Felin. ac DD. de sententia excommun. & Tho. Zerola in sua Prax. Episco. in verb. libertas Ecclesiastica. In sequentem tamen incidant.

Postremo in excommunicationem hanc non incidunt, ubi statutum hoc animo, ac proposito factum non est contra Ecclesiasticam libertatem, & sic non est de eo, quod per se, & sua natura Ecclesiasticae libertati derogat, esto per accidens aliquid offendatur Ecclesia, ut asseruit Caietan. in Sum. in verb. Excommunicatio, capitu. 31. versic. Sexto not. & Nauarr. in Man. cap. 27. numer. 120. versicu. Nona, & Abba. in capitul. fin. de reb. Eccle. non alien. in fine, & Iacob. de Graff. l. 4. decis. cas. consc. in expositione Bullae Coenae Domini. numer. 121. † Quare si statuto cautum sit, ne in honorem familiae in funeribus, in nuptiis, in primis missis tot sumptus fiant, sed moderati, & ad formam a statuto traditam, & hoc ob eam rationem, ne grauiissimis sumptibus inanis gloriae causa familiae se exhauriant, statuentes in excommunicationem hanc non incident, quandoquidem ad ostentationem tollendam, & bonorum iacturam vitandam, non autem ad Dei honorem minuendum, Ecclesiasti-

camve libertatem offendendam statutum factum est, atque sic sentit Abba. ibidem, & Iacob. de Graff.

Excipitur tamen, ubi de rebus ijs statuerent, quae per se ad Dei laudem, animarumque salutem pertinerent, vt exempli gratia, si statuerent, ne pro mortuo nisi tot missae celebrarentur, nam statutum hoc non valeret, quandoquidem & diuino cultui, & animarum salutis derogat, vt habetur in capitu. fin. de reb. Eccle. non alien. & vt dixit Caietan. ibidem. De his autem statutis, & de hac materia libertatis Ecclesiasticae agunt Felin. ac DD. in cap. Ecclesia Sanctae Mariae, de consi. Sed de prima parte huius partis satis, ad alteram partem veniamus, in qua excommunicatur, qui dictis statutis vsi fuerint, quare & de hoc regulam infra ponemus.

S Y M M A.

I Statutis contra libertatem factis vsentes in excommunicationem incidunt.

V.

§ De ijs, qui vtuntur statutis contra libertatem Ecclesiasticam agendum nobis proposuimus, iam igitur regulam de ipsis more nostro ponamus.

I In excommunicationem hanc ergo incidunt, tqui in dictis statutis

tis contra libertatem Ecclesiasticam vtuntur, vt habetur in versic. Vel factis, & ordinatis vsi fuerint, & cat. Quare iudices, si in loco extet statutum, vt Ecclesiastica persona pro suis rebus vectigalia soluant, in excommunicatione hanc incident, si ob id contra Ecclesiasticas personas, vbi casus contingit, sententiam tulerint, & ad vectigalia soluenda obligatas eas esse declararint, si itidem publicani beneficio statuti vsi fuerint, in eandem poenam incident. Vel igitur in iudicio, vel extra iudicium statutis huiusmodi vtantur, in excommunicationem hanc incidet. Quae excommunicatio, quoniam iisdem modis, quibus superior, declaratur, ob eam rem ad tertiam partem transeamus. Et quoniam in ipsa excommunicantur, qui offendunt iura Apostolicae sedis, & aliarum ecclesiarum, ob eam rem & hic regulam ponamus, id quod in sequenti faciemus.

S V M M A.

- 1 Statutum facientes, unde praedicitur Romano Pontifici, & iuribus Apostolicae Sedis, necnon iuribus quarumcunque Ecclesiarum, in excommunicatione nemincidunt.
- 2 Materia huius Capituli iure antiquo quoque acta est.

VI.

De facientibus statuta, vnde praedicitur sic iuribus Romani Pontificis, & Apostolicae Sedis, necnon aliis Ecclesiis, hic videndum est, quare & hic regulam de his ponamus.

In excommunicationem hanc ergo incidunt, qui statutum fecerint, vnde praedicitur Romani Pontificis iuribus, & dictae sedis, vel iuribus quarumcunque aliarum Ecclesiarum, vt habetur in ver. Seu nostris, & dictae sedis. Quae excommunicatio eisdem modis declaratur, quibus superiores regulae. Differt tamen ab illis, quoniam in praedictis casibus excommunicantur, qui statuta faciunt contra privilegia communia concessa omnibus Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis. Hic autem excommunicantur, qui faciunt statuta contra privilegia praecipua, ac propria huius, vel illius Ecclesiae, quamuis in capitulouerit. de sentent. excommunic. per il. ud ius id non caueri DD. communiter senserint, & Caieta. & Nauarr. in citat. locis. Differt etiam in hoc a praedictis, quoniam supra agitur de offendentibus Ecclesiasticam libertatem, hic autem de omnibus iuribus na indefinitè loquitur, ergo indefinitè, & generaliter intelligi debet. Quare si vna Ecclesia ius habet colligendi decimas in aliterius

terius Parochia, uel ex præscriptione, uel ex consuetudine, ut est Arimini, ubi decimæ prædiorum quæ sunt in alterius Parochia, ex parte præstantur parochis, & Ecclesiis, a quibus Domini prædiorum sacramenta recipiunt, Episcopus suo statuto ius hoc tollere non potest, nisi hi consentiant, quorum interest, dummodo consentire in hoc possint. Idem, etsi in aliis iuribus præiudicium facere uoluerit. Differt quoque quoniam supra excommunicatur statuentes contra libertatem Ecclesiasticam tam personarum, quam rerum. Hic autem statuentes contra ius Ecclesiarum, ut per se patet. Differt demum etiam in hoc, quoniam supra excommunicatur, qui statuunt contra privilegia Ecclesiæ concessa tam a Deo, quam a Romano Pontifice, & ab Imperatore. Hic autem, qui statuunt contra iura, a quocunque illa habuerint, modo ea concedendi facultatem haberet. Atqui de

3 Capite hoc satis, si illud addiderimus, & iure antiquo prohibitum fuisse excommunicatione proposita, ne quis libertatem Ecclesiasticam offenderet, scilicet. Primo iure ciuili, in authen. causa. C. de sacrosan. Eccl. ubi statuta hæc nulla redduntur, & statuentes puniuntur, ut ibi habetur, quæ differt ab hac Bulla præter alia, & quo ad poenam. Item iure canonico in capitu. hoderit. de sentent. excom. mun. nam ibi excommunicatur,

qui seruare faciunt statuta edita, & consuetudines introductas contra Ecclesiasticam libertatem. Item, qui statuta huiusmodi faciunt. Tertio, qui ea scripserunt. Quarto, qui secundum ea præsumptu- pserint iudicare.

Postremo, qui iudicata in publicam formam scribere præsumptu- pserint. Qui canon in aliquibus latius prouidet, in aliquib. arctius, quam Bulla, ut ex dictis, & ex eo iure percipi potest. Se habent igitur inter se sicut excedens, & excelsum. De hac quoque re agitur in cap. grauem, eod. de sent. excom. mun. Sed iam ad aliud caput ueniamus.

*De excommunicatione lata contra impedi-
dentes Indices Ecclesiasticos, quo mi-
nus sua iurisdictione Ecclesiastica utan-
tur, & contra eos, qui ab ipsis Iudici-
bus Ecclesiasticis ad seculares iudices
confugiunt, & contra ipsos aliquid de-
cerni curant.*

Cap. X V I.

Necnon, qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet

im-